

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO
MURSKA SOBOTA

ZVEZA
ROMOV
SLOVENIJE

Svet romske skupnosti RS

I. NACIONALNA KONFERENCA

ZMANJŠEVANJE NEENAKOSTI V ZDRAVJU ROMSKE POPULACIJE

24. 09. 2008

Hotel Radin, Radenci

PROGRAM KONFERENCE

8/00 - 9/00 Registracija udeležencev

9/00 **Uvodni pozdravi:**

Janez Remškar – Ministrstvo za zdravje

Jožek Horvat Muc – Svet Romske skupnosti

Teodora Petraš – Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Kulturni program

9.30 **Romi v Sloveniji**

9/30-9/45

Stanko Baluh

Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade RS

9/45 - 10/00

Vera Klopčič

Položaj Romov v Sloveniji in Evropi

Moderator Branislava Belović

10.00 odmor

10.30 **Socialne determinante in zdravje v romski skupnosti**

10/30-10-45

Andreja Barle Lakota

Izobraževanje Romov v Sloveniji

10/45- 11/00

Etelka Korpič Horvat

Zaposlovanje Romov v Sloveniji

11/00 - 11/15

Boris Kramberger

Dostopnost do zdravstvenega varstva

11/15-11/30

Teodora Petraš, Janja Jošar

Bivalno okolje v romskih skupnostih

11/30-11/45

Jožek Horvat Muc

Romska kultura in zdravje

11/45-12/15

Razprava

Moderator – Tatjana Krajnc Nikolič

12.15 – 13.30 kosilo v hotelu

Zmanjševanje neenakosti v zdravju romske populacije:

13/30 - 13/45

Biserka Davidovič

Ukrepi v nacionalnem programu za Rome na področju zdravstva

13/45 - 14/00

Branislava Belović

Življenjski slog romske populacije – osnova za programe krepitev zdravja

14/00 - 14/15

Teodora Petraš

Obvladovanje nalezljivih bolezní – primer dobre prakse

14/15 - 14/30

Jože Magdič

Romska duša in globalizacija

14/30-14/45

Marijan Vugrinčič, Boris Cizar

Primer dobre prakse – prikaz projekta »ROMA«

14/45 - 15/15

Razprava

Moderator – Biserka Davidovič

15/15 – 15/45 **odmor**

15/45 - 16.45 **Delo v skupinah**

16/45 - 17/15 **Zaključki in priporočila vodij skupin**

1. Skupina

zdravstvene potrebe romske skupnosti
(vodja skupine - Ema Mesarič)

2. Skupina

premaganje ovir v uporabi preventivnih zdravstvenih storitev romskega prebivalstva
(vodja skupine – Jožek Horvat Muc)

3. Skupina

vloga medijev pri zmanjševanju neenakosti v zdravju romske populacije
(vodja skupine - Vera Klopčič)

17/15 **Zaključek konference**

Strokovni odbor:

Biserka Davidovič
Branislava Belović
Jožek Horvat Muc
Vera Klopčič
Stanko Baluh

Organizacijski odbor

Damijan Jagodič
Ema Mesarič
Tatjana Krajnc Nikolić
Anica Fujs
Albina Knapp
Janja Rošer
Bojan Tudija

NACIONALNI PROGRAM UKREPOV ZA ROME VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

mag. Stanko Baluh

Urad Vlade RS za narodnosti

Leta 2007 je bil sprejet **Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji** (Ur. l. RS, št. 33/07), ki kot sistemski predpis, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, ureja organiziranost romske skupnosti na državni in na lokalni ravni ter financiranje.

Za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti je skladno z določbami zakona v pripravi **Nacionalni program ukrepov za Rome**, s katerim se bodo uresničevale izražene potrebe romske skupnosti. Ukrepi naj bi na kratki in dolgi rok izboljšali situacijo na prioritethih področjih urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti, vključevanja v sistem vzgoje in izobraževanja in dviga izobrazbene ravni ter ustrezne študentske politike, vključevanja na trg dela in zaposlovanje, ohranjanja in razvoja romskega jezika, kulturne in informativne ter založniške dejavnosti. Za pripravo programa ukrepov je Vlada Republike Slovenije oktobra 2007 ustanovila delovno skupino, ki vključuje predstavnike pristojnih resornih organov in vladnih služb, Sveta romske skupnosti Republike Slovenije ter samoupravnih lokalnih skupnosti. Gradivo programa ukrepov je v večji meri že pripravljeno in bo v svoji končni obliki obravnavano in sprejeto na Vladi Republike Slovenije.

Mag. Stanko Baluh se je rodil 30. oktobra 1968 v Celju. Študiral je na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in na Ohio State University Columbus v Združenih državah Amerike, kjer je leta 1996 diplomiral iz pedagogike, naslednje leto pa magistriral iz filozofskih znanosti v teologiji, smer dialektika. Od julija 2006 je direktor Urada Vlade RS za narodnosti, pred tem je bil na istem uradu svetovalec direktorja za italijansko narodno skupnost, romsko skupnost v Republiki Sloveniji ter za evropske zadeve.

POLOŽAJ ROMOV V SLOVENIJI IN EVROPI

Dr. Vera Klopčič, znanstvena sodelavka
Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana

V zadnjih desetletjih narašča zanimanje za preučevanje položaja Romov, tako v Sloveniji kot tudi v drugih evropskih državah. V okviru Evropske unije, Sveta Evrope, Organizacije za evropsko varnost in sodelovanje ter drugih mednarodnih organizacij so bila pripravljena številna poročila o položaju Romov, s širšo ambicijo priprave dolgoročnih strategij za izboljšanje položaja Romov na različnih področjih družbenega življenja.

Položaj Romov v posameznih državah se zelo razlikuje, saj obstajajo bistvene razlike med položajem in načinom življenja Romov v Srednji in Vzhodni Evropi ter Romov v Zahodni Evropi, kakor tudi med državami kjer Rome priznavajo kot narodno manjšino in tistimi kjer jih obravnavajo le kot socialno ogroženo skupino. Kljub tem razlikam pa se romska skupnost povsod srečuje s problemi diskriminacije in izključevanja, ki jih spremlja vse od začetkov naseljevanja v evropskih državah v 14. in 15. stoletju. Gradiva mednarodnih organizacij, strokovna literatura, izkušnje Romov in romskih združenj označijo diskriminacijo, nestrpnost in predsodke do romske skupnosti kot temeljno oviro za vključevanje Romov tudi v sodobnem času.

Romi že stoletja živijo v Evropi, kljub temu pa njihovo kulturo, jezik in običaje šele sedaj spoznavamo kot del skupnega evropskega izročila. Migracije Romov so ena od značilnosti njihovega načina življenja, zato je kolo postalo simbol načina življenja romskega naroda in je sestavni del zastave romskega naroda. V novejšem času so zlasti romski intelektualci in aktivisti mednarodnega romskega gibanja tehtno prispevali k celovitejšemu proučevanju vloge romskega naroda in kulture v evropskem prostoru in k večji prisotnosti in razumevanju značilnosti romske kulture, ki je pogosto zatrta v vsakdanjem boju Romov za preživetje.

Uradni podatki o številu Romov, ki so pridobljeni ob popisih prebivalstva v posameznih državah se pogosto razlikujejo od podatkov romskih organizacij ali ocen nevladnih organizacij. Skupno število Romov v Evropi se ocenjuje na 10 do 15 milijonov. Po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 je število Romov v Sloveniji je 3246, po neuradnih ocenah pa je to število okoli 10.000. Romi v Sloveniji so v večjem številu tradicionalno naseljeni zlasti na območju Prekmurja, Dolenjske in Bele Krajine, v večjem številu pa živijo tudi v Mariboru in Ljubljani.

IZOBRAŽEVANJE ROMOV V SLOVENIJI

Dr. Andreja Barle Lakota

Ministrstvo za šolstvo in šport – Urad za razvoj šolstva

Ukvarjanje s problemom družbenih skupin, ki so **potisnjene na družben rob** je večno nevhvaležna tema. Že zato, ker so običajno vzroki za **takšen položaj kompleksni** in tudi zato ker rešitve, ki vodijo iz takega položaja niso **enostavne**, sploh pa ne **kratkoročne**. Če govorimo o področju, ki je samo po sebi obsežno in je trende mogoče le počasi spremeniti, kot je to na primer področje vzgoje in izobraževanja, je to še toliko težje. Nekateri avtorji, npr. Bourdieu, zaradi vsega navedenega opozarja, **da je morda najbolj nedolžna strategija »neumešavanje« oziroma ne prevzemanje odgovornosti** za mogoče ukrepe/rešitve, saj je težko spremeniti ali odstraniti večino dejavnikov, ki vplivajo na tak položaj določenih družbenih skupin. Vendar pa hkrati ravno Bourdieu opozarja, **da to pomeni odrekanje pomoči tistim, ki so tega potrebni – tisti pa, ki odreka pomoč so krivi za ohranjanje situacije, ki določene družbene skupine potiska na rob.**

Velja poudariti, da je zagotovo rešitve iz dane situacije mogoče iskati samo v tem, da se Romom ustvarijo pogoji za **aktivno vključevanje v družbo** in ne iskanje rešitev, ki bodo to etnično skupino še vedno ohranjale **v poziciji odvisnosti** in izoliranosti od siceršnje družbe. Zagotovo je prav zato potrebno narediti vse, vsaj na treh področjih:

- Bivanjske razmere
- Izobraževanje in
- Zaposlovanje Romov.

Država je mora ustvarjati pogoje za uspešno vključevanje Romov v družbo. Romi sami pa morajo- tako kot vsi državljani Slovenije - sprejemati **pravice in odgovornosti**, ki izhajajo iz odgovornega in aktivnega državljanstva.

Izobraževanje je področje, ki v sodobni družbi pomembno vpliva na družbeni položaj posameznika in na možnost, da je posameznik aktivni subjekt družbenih dogajanj.

Šola je vse bolj **nujen in hkrati nezadosten pogoj za zaposlitev ali doseganje ustreznih družbenih položajev**. Brez izobrazbe je brezizhodnost položaja posameznika še toliko večja. V družbi, ki temelji na znanju je izobrazba (šolanje) **pogoj, da se posameznik dejavno vključi** v družbo, da lahko odgovorno sprejema pravice in dolžnosti.

Okvir načrtovanja strategij za uspešnejše vključevanje učencev predstavlja razumevanje pravice in dolžnosti do izobraževanja in razumevanje pravičnosti. Če je pravica do izobraževanja nesporna/neprizivna pravica – torej pravica, o kateri se ne gre pogajati potem ostane vprašanje, kako to pravico zagotavljati če vemo, da so posamezne družbene skupine v povsem neenakem družbenem položaju. Postavljanje enakih zahtev, ne da bi se ozirali na distribucijo sredstev pomaga **legitimirati neenakost**, s tem pa se izvaja simbolično nasilje povezano z učinki resnične neenakosti znotraj formalne enakosti.

Drugo pomembno izhodišče, ki ga je treba upoštevati pri načrtovanju ukrepov je razumevanje koncepta pravičnosti. Foucault poudarja, da so univerzalni koncepti pravičnosti nevarni in zatiralski...Bolj kot razvijanje nekih abstraktnih konceptov, ki s konkretno situacijo več nimajo ničesar skupnega je pomembno, **da se skupina lahko postavi sama zase**, da lahko sama govori v svojem imenu. Pomembno je, da taka skupina razvije razumevanje samega sebe in svojega položaja v družbi. Zato je pomembno razvijanje mehanizmov, ki spodbujajo lastno aktivnost skupine – nihče namreč ne more nastopati v imenu druge družbene skupine.....

ZAPOSLOVANJE ROMOV V SLOVENIJI

Doc. dr. Etelka Korpič-Horvat

Pravna Fakulteta Univerze v Mariboru

Zaposlovanje v Sloveniji in v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) naj bi temeljilo na enakopravnosti ter socialni pravičnosti, kar je posebej pomembno za pripadnike romske skupnosti.

Na podlagi Ustave Republike Slovenije¹, položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji ureja Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji² (v nadaljevanju ZRomS-1). Po navedenem zakonu Republika Slovenija Romom zagotavlja posebne pravice v zvezi z njihovim zaposlovanjem (3. člen ZRomS-1) pri:

- spodbujanju zaposlovanja,
- poklicnem izobraževanju in
- usposabljanju³.

V letu 2007 in 2008 (do konca junija) je bilo po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje v programe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) vključenih 830 Romov. Največji delež predstavlja formalno izobraževanje v katero je bilo vključenih 304 Romov; sledijo javna dela s 186 vključenimi in tretje mesto zajemajo programi institucionalnega usposabljanja v katere je bilo vključenih 153 Romov ter pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve 122 Romov⁴. V istem obdobju je bilo vseh prebivalcev v programe APZ vključenih 27.690 oseb.

Oceno o tem, ali je vključena zadostna populacija Romov, da bi se dosegel cilj večje njihove zaposljivosti je težko sprejeti, ker se v Sloveniji ne vodijo podatki koliko je romske populacije in koliko je zaposlenih in brezposelnih Romov. Ocenimo lahko le na podlagi določenih predpostavk, da če v Sloveniji živi okoli 8000 Romov⁵ (od tega polovico v Prekmurju) je v programe APZ vključenih okoli slabih deset odstotkov vse romske populacije, kar je več kot to velja za ostalo prebivalstvo.

Ker Rome ne opredelujemo kot posebna skupina zaposlenih oziroma brezposelnih oseb, prav tako pa se posebej ne vodijo podatki koliko Romov prejema socialno varstveno pomoč, se zastavlja vprašanje, kako se lahko uspešno uresničujejo posebne navedene pravice Romov po ZRomS-1, saj cilja kolikšni del romske populacije naj bi bil zajet v razne programe APZ ne moremo določiti in zato tudi ne meriti uspešnosti pri spodbujanju zaposlovanja, izobraževanju in usposabljanju Romov.

Menim, ker so Romom zagotovljene posebne pravice da bi bilo treba dovoliti zbiranje podatkov o Romih z ustreznim varovanjem. Morali bi se določiti indikatorji za merjenje uspešnosti zaposlovanja, vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja Romov. Sicer pa je njihovo zaposljivost treba obravnavati enako kot velja za ostalo prebivalstvo.

¹ Ustava RS, Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/2006, 65. člen.

² Zakon o romski skupnosti, Uradni list RS, št. 33/2007.

³ Gre za določbo, ki dovoljuje pozitivno diskriminacijo. Sicer pri zaposlovanju in v času trajanja delovnega razmerja ter prenehanja pogodbe o zaposlitvi velja prepoved neposredne in posredne diskriminacije, ki jo določa 6. člen Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002 in 103/2007). Delodajalec je dolžan iskalcu zaposlitve in delavcu zagotavljati enako obravnavo ne glede na osebne okoliščine, med drugim tudi ne glede na narodnost, raso, ali etično poreklo, nacionalno in socialno poreklo, barvo kože in druge osebne okoliščine. Gre za implementacijo Direktive Sveta 2000/43/ES, z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb, ne glede na raso in narodnost in Direktivo Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu.

⁴ Zavod Republike Slovenije: Uspešnost vključenih Romov v programe APZ v letu 2007 in IV do VI 2008.

⁵ Jožek Horvat-Muc: Romi na Slovenskem, Priloga Romano them - Romski svet, str.4

Po Lizbonski strategiji,⁶ je treba pritegniti več ljudi v delovna razmerja in posodobiti sisteme socialne zaščite in med drugim do leta 2010 doseči 70 % stopnjo zaposlenosti.

Posebej je izpostavljeno vse življenjsko učenje, ki bo delavcem olajšalo menjavo delovnih mest in večjo mobilnost. Permanentno izobraževanje je še posebej pomembno za Rome, saj si bodo z višjo stopnjo izobrazbe lahko zagotovili boljše plačana dela in s tem višjo življenjsko raven. Zato bodo motivirani iskati legalne oblike zaposlitve.

Slovenija je sprejela **Strategijo razvoja Slovenije 2006-2013** ki jo bo z dopolnjevanjem usmerjala k uresničitvi lizbonskih ciljev. Po podatkih Zavoda RS za statistiko je bilo v letu 2007 55,4% vseh zaposlenih.. V Sloveniji se povpraševanje po novih delavcih povečuje, predvsem v dejavnosti z zahtevano nižjo stopnjo izobrazbe. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je v letu 2007 bilo najmanj brezposelnih s III stopnjo izobrazbe; sledi s VI in II stopnjo izobrazbe. Vse več je deficitarnih poklicev predvsem z znanjem obrtniških veščin: mizarjev, tesarjev, elektroinštalaterjev, kovačev, in drugih. Romsko prebivalstvo obvladuje večino določenih poklicev: kovači, tesarji, gradbeniki, kovinarji. Zato lahko sklenemo, da obsoja velika priložnost za zaposlitev romske populacije.

Delodajalci, ker ne morejo dobiti novih delavcev, zaposlujejo tujce. V letu 2007 je bilo po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje izdanih 60.664 delovnih dovoljenj, kar je za 65 % več kot leto poprej. Tujci se zaposlujejo predvsem v gradbeništvu, na sezonskih delih v kmetijstvu, gostinstvu in drugih. Torej na delih, ki bi jih lahko opravljali Romi.

Romi imajo določene prednosti pred zaposlovanjem tujcev, saj praviloma komunicirajo v slovenskem jeziku, poznajo kulturne in osebnostne vrednote ostalih zaposlenih, zaslužek jim je pomemben motivator, vendar ne edini, saj stalno živijo v Sloveniji (za razliko od tujcev) in si želijo izboljšati svoje bivalne in življenjske razmere. Vse to bi morali upoštevati delodajalci in povečevati potrebe po novih delavcih Romih, ustrezno usposobiti kadrovske službe za večjo vključevanje Romov v legalne zaposlitve.

Zastavlja se vprašanje zakaj toliko novih zaposlitev tujcev in ne romskega prebivalstva? Odgovor je iskati v še vedno v prikritih oblikah segregacije s strani delodajalcev, po drugi strani pa je tudi vprašanje motiviranosti Romov za zaposlitev.

Največ romskega prebivalstva živi v Prekmurju. Splošno znano je, da se romsko prebivalstvo v Prekmurju zaposluje v Avstriji, kjer je zaslužek boljši. Gre za romsko prebivalstvo, ki praviloma dobiva tudi socialnovarstveno pomoč v Sloveniji. Razlike v plačilu med socialnovarstveno pomočjo in drugimi dodatki (otroški dodatek in drugi) in minimalno plačo, ki od 1. avgusta 2008 znaša 589,19 evrov bruto so premajhne, da bi motivirale Rome, da bi sklepali pogodbe o zaposlitvi. Romi želijo obdržati socialne varstvene pomoči, zato se vključujejo v javna dela, sicer pa si dodatni zaslužek pridobijo z začasnimi deli v Avstriji.

Zaposlitev je pogoj za odpravljanje revščine, socialne izključenosti, varstva dohodka in ohranjanja dostojanstva, kar je posebej pomembno za romsko prebivalstvo, ki še vedno pomembneje zaostaja za ostalim prebivalstvom. Zato bi bilo nujno Rome intenzivneje vključevati v razne zaposlitvene programe, oblike izobraževanja in usposabljanja, da bi dobili zaposlitev in opravljali tudi boljše plačana dela.

⁶ Lizbonska strategija, www.europa.eu.int/groethandjobs/index.htm

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE IN DOSTOP DO ZDRAVSTVENEGA VARSTVA POPULACIJE ROMOV V SLOVENIJI

Boris Kramberger

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

V Sloveniji se zdravstvena varnost prebivalcem zagotavlja z javnim sistemom obveznega zdravstvenega zavarovanja. Obvezno zdravstveno zavarovanje je le eno izmed javnih socialnih zavarovanj, s katerim se pokrivajo zdravstvena in z njimi povezana socialna tveganja. Med socialna zavarovanja uvrščamo še pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zavarovanje za brezposelnost, zavarovanje za starševsko varstvo (starševski dopust, starševsko nadomestilo, otroški dodatek...). Poleg obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki je predpisano z zakonom in je primerljivo s sorodnimi javnimi zdravstvenimi zavarovanji v razvitih (evropskih) državah, je posebnost Slovenije predvsem v tem, da se pomemben del tveganj na področju zdravstvenega varstva pokriva tudi s pomočjo prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja. Gre za tveganja za doplačila do polne vrednosti zdravstvenih storitev, zoper katera se mora pri nas zavarovati velik del populacije in sicer na osnovi (prostovoljne) vključitve v t.i. dopolnilno zdravstveno zavarovanje, ki ga izvajajo zavarovalnice Vzajemna, Adriatic in Triglav.

Obvezno zdravstveno zavarovanje izvaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki je edini nosilec in izvajalec obveznega zavarovanja v državi. V obvezno zdravstveno zavarovanje so na osnovi zakona vključeni vsi, ki imajo stalno bivališče v državi oziroma državljanstvo ali opravljajo na njenem območju pridobitno dejavnost. Zakon določa kategorije zavarovancev, pri čemer so družinski člani teh zavarovancev praviloma lahko le njihovi otroci ter zakonci, ki sami ne morejo biti zavarovanci. To je pomembno zaradi načela, da mora za vsakega zavarovanca znan tudi plačnik prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje. To je lahko zavarovanec sam (osebe, ki samostojno opravljajo pridobitno, gospodarsko, kmetijsko, športno ali drugo dejavnost), njegov delodajalec, ZPIZ (za upokoјence), občina ali pa država. Slednji dve plačujeta prispevke za osebe, ki se ne ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo in nimajo lastnih dohodkov (nezaposlene osebe, prejemniki socialnih pomoči itd). Med zavarovanci so tudi upokoјenci, ki plačujejo prispevke od bruto pokojnine. Za nezaposlene osebe, ki prejemajo v času brezposelnosti ustrezno nadomestilo, plačuje prispevke Zavod za zaposlovanje.

Vključevanje populacije Romov v obvezno zdravstveno zavarovanje poteka po naših podatkih brez večjih težav. V zavarovanje se vključujejo na podlagi vseh opisanih možnosti. Pomemben delež romske populacije, ki ni zaposlen, je zavarovan po 21.točki 15.člena zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljevanju ZZVZZ), torej kot oseba brez prejemkov (zavarovalna podlaga 099). Centri za socialno delo so pri tem ključnega pomena tako z vidika zagotavljanja ustreznih dokumentov za vključitev v zavarovanje, kot tudi kot pomemben vir obveščanja. Večji del romske populacije je razmeroma dobro obveščen tako o postopkih urejanja obveznega zavarovanja kot tudi o pravicah iz tega naslova.

Pri uresničevanju pravic na Zavodu nismo zaznavali večjih težav, predvsem pa ne tudi takih, ki bi jih lahko ocenili kot specifične oz. vezane le na to populacijo. Beležimo primerljive in sorodne pritožbe glede dostopa do določenih storitev, dolžine čakalnih dob, delovnega časa ordinacij in drugih težav pri uveljavljanju pravic. Kar številna je tudi skupina Romov (predvsem iz Prekmurja), ki ima zaposlitev v sosednjih državah (Avstrija ali Nemčija), ki pravice do (nujnih ali potrebnih) zdravstvenih storitev pri nas uveljavljajo po zakonodaji EU.

Posebej velja opozoriti na probleme doplačil zaradi (ne)vključenosti v prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Glede tega je pomembna informacija, da bo novela zakona (ZZVZZ-K) od 1.1.2009 dalje zagotavljala osebam brez prejemkov in drugim socialnim kategorijam polno pokritost vseh storitev z obveznim zdravstvenim zavarovanjem. Po noveli ZZVZZ-K bodo imeli pravico do kritja polne vrednosti zdravstvenih storitev vsi tisti zavarovanci in po njih zavarovani družinski člani, ki ne bodo imeli v celoti zagotovljenih pravic iz zdravstvenega zavarovanja iz drugega naslova in če izpolnjujejo pogoje za pridobitev denarne socialne pomoči. Izpolnjevanje pogojev bodo osebe izkazovale z odločbo centrov za socialno delo do denarne socialne pomoči ali z odločbo centra za socialno delo o pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev. Centri za socialno delo bodo obveščali Zavod o izdanih odločbah.

Na koncu kaže opozoriti tudi na pomen osebne odgovornosti za urejen status oz. veljavno kartico zdravstvenega zavarovanja. Brez urejenega zavarovanja oz. veljavne kartice (neveljavne ali izgubljene kartice) namreč na račun zdravstvenega zavarovanja praviloma ni mogoče uresničevati pravic. Poleg centrov za socialno delo bi za učinkovito obveščanje in ustrezen odnos do kartice in drugih dokumentov, s katerimi se izkazuje urejeno zavarovanje, lahko v večji meri poskrbela tudi romska združenja.

BIVALNO OKOLJE V ROMSKIH SKUPNOSTIH POMURJA

Teodora Petraš, dr.med.

Janja Jošar

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Svet romske skupnosti

Program Združenih narodov o človeških bivališčih, odstavek 60: »Primerno zavetišče pomeni več kot le streha nad glavo. Pomeni tudi ustrezno zasebnost; primeren prostor; fizično dostopnost, primerno varnost; zagotavljanje uživanja posesti; gradbeno stabilnost in trajnost; primerno razsvetljava, gretje in prezračevanje; primerno osnovno infrastrukturo, kot je oskrba z vodo, sanitarije in pripomočke za ravnanje z odpadki, ustrezno kvaliteto okolja in z zdravjem povezanih dejavnikov; in primerno ter dostopno lokacijo glede na delo in osnovne storitve: vse to naj bo na voljo po sprejemljivi ceni.« Odbor Združenih narodov za ekonomske, socialne in kulturne pravice, Splošna pripomba št. 4 govori o pravici do primernih bivanjskih razmer.

Ob popisu prebivalstva leta 2002 se je za pripadnike romske skupnosti opredelilo 3264 prebivalcev, 3834 oseb pa je kot materin jezik navedlo romski jezik. Kljub uradnim podatkom popisa prebivalstva ocenjujemo, da v RS živi med 7000 in 10000 Romov, največ v Prekmurju, na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju.

Zaradi zgodovinske usode in drugih okoliščin so med Romi v Sloveniji velike razlike, ki temeljijo na tradiciji, specifičnem načinu življenja, pa tudi stopnji civilizacije in integriranosti v okolje. Kljub temu je možno povzeti nekatere skupne ugotovitve, ki veljajo za večino romskega prebivalstva. Gre za etnično skupino brez ali z nizko izobrazbo, ki je večinoma nezaposlena in se sooča z velikimi težavami na področju bivanjskih in stanovanjskih razmer.

Po obstoječih pisnih podatkih so se Romi na območju Pomurja začeli stalno naseljevati v 17. in 18. stoletju. Zaradi pomanjkanja sredstev in ohranjanja lastnih bivalnih navad so oblikovali veliko število majhnih naselij, ki so bila večinoma locirana na robu ali zunaj obstoječih naselij. Romi v Prekmurju živijo v 38 naselij razporejenih v 12 občinah: Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Kobilje, Kuzma, Lendava, Murska Sobota Puconci, Rogašovci, Tišina in Turnišče. Skupno število prebivalcev v romskih naselij v Prekmurju je približno 3100.

Število posameznih naselij po občinah se giblje od 1 do 6, število stanovanjskih objektov v naseljih od 1-156, in število prebivalcev v posamezni naselbinski enoti od 2 do 670.

Med 8. in 14. avgustom smo strokovni delavci Zavoda skupaj s predstavniki romskih naselij opravili terenske ogledne 24 naselij v okviru katerega smo pridobili podatke o osnovnih pogojih za bivanje in vzdrževanje higiene v posameznih bivališčih. Ob tem smo posebno pozornost namenili komunalni opremljenosti in sicer: vodovodnem in kanalizacijskem omrežju, odvozu odpadkov, električni in telefonski napeljavi, ulični razsvetljavi ter urejenosti dovoznih poti (asfaltiranje).

Zaključek: romska naselja v Pomurju odlikuje razpršenost in zelo velika različnost opremljenosti naselij in kvalitete bivališč. Obstajajo naselja in bivališča, ki se v ničemer ne razlikujejo od okoliških, kot tudi naselja brez osnovnih higienskih pogojev in povsem improvizirana bivališča zelo slabe kvalitete. Med temi skrajnostmi obstajajo vse vmesne stopnje kvalitete naselij in samih bivališč.

Javno zdravstveni problem, ki ga je potrebno prednostno reševati pa predstavljajo posamezna komunalna zelo slabo ali slabo urejena naselja in bivališča.

Teodora Petraš, dr.med., specialistka epidemiologije. Na ZZV Murska Sobota sem zaposlena od leta 1991 kot specialist epidemiolog. Moje delovno področje pokriva preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni. Skupaj s sodelavci na enoti za nalezljive bolezni spremljamo pojavljanje nalezljivih bolezni, ukrepamo v primeru epidemij ter koordiniramo obvezno cepljenje v regiji. Kot specialist javnega zdravja sodelujem pri aktivnostih na področju promocije zdravja in projektne dela. Od leta 2003 opravljam dela in naloge direktorice zavoda.

ROMSKA KULTURA IN ZDRAVJE

Jožek Horvat Muc

Zveza Romov Slovenije

Svet romske skupnosti RS

Zgodovinska dejstva ter način življenja Romov predvsem pa razumevanje zdravstvenih uslug s strani Romov nam nekako ne dajejo nekega dovolj razumevanja zdravstva pri Romih.

V preteklosti so se Romi večinoma zdravili sami na način, ki so ga poznavali še njihovi predniki, kateri so uporabljali predvsem alternativni način zdravljenja. Tudi postopki sami oziroma postopki pristopu in dialogu pri nudenju zdravstvenih uslug s strani zdravstvenih ustanov je velikokrat pri Romih nesprejemljiv (čakalna doba , zdravstvene izkaznice itn).

Pristop do zdravstvenih uslug je ena izmed pomembnih dejstev pri izboljšanju kvalitete zdravljenja pri Romih. Zato je zelo pomembno ustvariti dialog razumevanja zdravstva kot celote (tudi z preventivnimi pristopi, informiranju o zdravstvenih uslugah, pravicah in dolžnosti ter približevanja zdravstva Romom.

Jožek Horvat Muc je politik, pisatelj, režiser in romolog. Od leta 1991 je predsednik romskega društva Romani Union Murska Sobota, od leta 1996 predsednik Zveze Romov Slovenije, od leta 2007 pa tudi predsednik Sveta Romske skupnosti Republike Slovenije.

Izdal je tudi nekaj knjig, dramska dela in pesniško zbirko.

Je dobitnik različnih priznanj, kar potrjuje, da je njegovo delo in prizadevanje za izboljšanje položaja romske skupnosti priznано in cenjeno.

UKREPI V NACIONALNEM PROGRAMU ZA ROME NA PODROČJU ZDRAVSTVA

Mag. Biserka Davidovič Primožič

Ministrstvo za zdravje RS

Romska populacija sodi med socialno ogrožene skupine prebivalstva oz. skupine s povečanim tveganjem za zdravje. Bivanje v neustreznih življenjskih razmerah, mnogokrat celo brez osnovnih življenjskih pogojev, s čimer je povezana neustrezna higiena in slaba prehrana, so dejavniki, ki neposredno povzročajo visoko stopnjo zdravstvene ogroženosti. Nizka izobrazbena raven, nizka stopnja zaposlenosti, družbena in prostorska osamitev so tudi razlogi za zdravstveno neinformiranost in neosveščenost, kar se odraža v odsotnosti preventivnih oblik zdravstvenega varstva. Hkrati pa ima pomemben vpliv na v zdravstveno stanje Romov njihova kultura in tradicija, ki se odraža v odnosu do zdravja, bolezni, pa tudi v odnosu do koriščenja storitev zdravstvenih služb. Zaradi kompleksnosti in medsebojne odvisnosti dejavnikov, ki pogojujejo tudi slabo zdravstveno stanje, je potreben celovit pristop k urejanju vseh področij romskega življenja hkrati.

Na področju zdravstvenega varstva je potrebno upoštevati specifičnost problematike zdravja Romov in jim ga ustrezno približati. Zato so potrebni posebni programi, ki bodo informirali, ozaveščali in vzgajali ter približali zdravstvo varstvo romski skupnosti. Te programe morajo pripraviti interdisciplinarni strokovni timi na podlagi dobrega in neposrednega poznavanja romskega življenja ter kulturnih značilnosti. Ker ima Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota izkušene strokovnjake na tem področju in tesno sodeluje z Zvezo Romov Slovenije in romskimi lokalnimi skupnostmi, smo v Nacionalnem programu ukrepov za Rome predvideli, da bo razvijal primerne programe krepitve in varovanja zdravja za romsko skupnost ter ranljive skupine znotraj nje, za kar bo Ministrstvo za zdravje zagotavljalo potrebna finančna sredstva. Uspešni programi se bodo izvajali v okoljih kjer živijo Romi.

Med ukrepi je tudi podpora raziskovalnemu delu. V okviru razpisa Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije smo že v letošnjem letu med prednostne teme ciljnih raziskovalnih projektov uvrstili raziskovalno nalogo z naslovom "Analiza stanja in rabe zdravstvenih storitev romske populacije, s poudarkom na zdravstvenem varstvu žensk in otrok", ki jo bo sofinanciralo Ministrstvo za zdravje.

Večjo dostopnost do pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja za socialno najbolj ogrožene Rome bo omogočila tudi nova določba v Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ki je bil sprejet julija letos. Zakon namreč določa, da se bo za zavarovane osebe z najnižjimi dohodki doplačilo do polne cene zdravstvenih storitev zagotavljalo iz proračuna Republike Slovenije.

Za ozaveščanje in strokovno izpopolnjevanje zdravstvenih delavcev bomo vsako leto organizirali in zagotavljali sredstva za izvedbo konferenc oz. strokovnih posvetov o zdravju Romov, ki bodo potekali izmenično v regijah, kjer živijo Romi. Prvo nacionalno konferenco o zdravju Romov smo organizirali v sodelovanju z Zavodom za zdravstveno varstvo Murska Sobota, Zvezo Romov in Svetom romskih skupnosti. Konferenca je namenjena strokovnemu izobraževanju vseh, ki se srečujejo pri svojem delu z Romi in bo prispevala k boljšemu poznavanju značilnosti romske skupnosti, izmenjavi znanj, izkušenj in dobrih praks ter pripomogla k iskanju primernih poti za izboljšanje zdravja romske skupnosti.

Mag. Biserka Davidovič Primožič se je rodila 4.9.1951 v Ljubljani. Po študiju psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani je osemnajst let delala v gospodarstvu in se leta 1995 zaposlila v Uradu Vlade Republike Slovenije za invalide in kronične bolnike. Leta 2001 je zaključila magistrski študij politologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Od leta 2004 kot sekretarka dela v Sektorju za zdravstveno varstvo ogroženih skupin prebivalstva v Ministrstvu za zdravje. Je članica Delovne skupine za pravo Nacionalnega programa ukrepov za Rome.

ŽIVLJENJSKI SLOG ROMSKE POPULACIJE – OSNOVA ZA PROGRAME KREPITVE ZDRAVJA

Prim. mag. Branislava Belović, dr.med.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Romi so staroselsko ljudstvo severozahodnega predela Indije. Pomikali so se v več selitvenih tokovih, skupinah in smereh. Ena od romskih skupin je v 14. stoletju stopila tudi na naša tla. Zaradi drugačnosti, ki so jo prinesli iz svoje pradomovine in popotovanj, zaradi svojega z okultnim vzhodom pogojenega kulturnega in vrednostnega sistema, ki se je odražal v načinu življenja. Romi danes živijo na treh geografskih območjih Slovenije: v Prekmurju, kjer jih je več kot polovica, na Dolenjskem z Belo krajino in manjša skupina na Gorenjskem. Na območju večjih središč, predvsem Ljubljane in Maribora živijo priseljenci, ki so se v zadnjih dveh desetletjih preselili iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Med Romi v Sloveniji so velike razlike, ki temeljijo na različnem načinu življenja in na tradiciji ter na stopnji socializacije in vključenosti v okolje. Zbolevnost in prezgodnja umrljivost prebivalstva Slovenije zaradi kroničnih nenalezljivih bolezni (KNB) je postala tako pereč problem, da se je zaznalo potrebo po njegovem raziskovanju in razreševanju. Raziskava vedenjskega sloga je pokazala, da je le ta nezdrav. Istočasno so bile zaznane neenakosti v zdravju med posameznimi regiji, kot tudi neenakosti med posameznimi rizičnimi skupinami. Z namenom zmanjševanja neenakosti v zdravju med rizičnimi skupinami je bila narejena raziskava vedenjskega sloga med romsko populacijo. Z omenjeno raziskavo, ki je prav tako bila narejena med odraslim prebivalstvom Slovenije leta 2001 in 2004 smo raziskali z zdravjem povezan vedenjski slog prebivalcev (kadilske, prehranske in gibalne navade, navade pitja alkohola, navade povezane z varnostjo v cestnem prometu...). Raziskava dejavnikov tveganja za razvoj kroničnih bolezni v romski populaciji je tudi eden izmed ciljev strategije za zmanjševanje razlik v zdravju v Pomurju. Raziskava je presečna pregledna epidemiološka raziskava in je primerna za opredelitev razsežnosti pojavov na ravni populacije ali populacijskih skupin. Vključeno je bilo 258 odraslih pripadnikov romske skupnosti v Pomurju starih med 25 in 64 let. Podatki so bili pridobljeni z anketiranjem na terenu. Pri obeh spolih izstopa nizka stopnja izobrazbe ter nezaposlenost. Skoraj tretjina anketirancev je poročala o prisotnosti bolezni hrbtenice. Visok krvni tlak je prisoten pri nekaj manj kot tretjini. Petina anketiranih ima zvišan holesterol. Kar 15 % jih ima bolezen dihal. Pri anketiranih je prisoten pogost pojav nepravilnega prehranjevanja (premalo število obrokov, premalo zelenjave in sadja, pražene jedi, aromatizirane pijače, energetski presežek). Pogosta je tudi prisotnost čezmerne telesne teže in debelosti. Debelost je prisotna kar pri tretjini anketiranih. K čezmerni telesni teži in debelosti prispeva tudi premalo telesne dejavnosti, ki je prav tako prisotna pri anketirancih. Pri anketirancih so prisotne tudi druge oblike nezdravega življenjskega sloga kot so kajenje, stres, uživanje alkohola.... Med njimi izstopa kajenje kadi kar 70 % anketirancev. Večina kadi v bivalnih prostorih, zaradi česa so cigaretnemu dimu izpostavljeni tudi člani družine. Dobljeni rezultati so osnova za razvoj in implementacijo kulturno primernih programov spodbujanja zdravja med romsko populacijo, kar bo podobno kot pričujoča raziskava narejeno ob aktivnem sodelovanju romske skupnosti.

Prim. Mag. Branislava Belović, dr.med. je specialistka socialne medicine in specialistka pediatrije. Od leta 1993 opravlja delo zdravnika na oddelku za socialno medicino Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota. Glavno področje njenega dela je promocija zdravja. Avtorica je inovativnih programov spodbujanja zdravja v ruralnih skupnosti, prav tako je nosilec razvoja pristopov in programov krepitve zdravja v romski skupnosti, avtorica številnih publikacij, strateških dokumentov in zdravstveno vzgojnih gradiv.

OBVLADOVANJE NALEZLJIVIH BOLEZNI

Teodora Petraš, dr.med.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Nalezljive bolezni so že stoletja med pomembnimi zdravstvenimi problemi, ki ogrožajo človeštvo. V obvladovanju nalezljivih bolezni ima nedvoumno pomembno vlogo izboljšanje higienskih razmer, preskrba s pitno vodo, in odvajanje odplak ter osvežanje prebivalstva glede osebne in splošne higiene.

Zakon o nalezljivih bolezni daje podlago ukrepom, ki zagotavljajo varstvo prebivalcev pred nalezljivimi boleznimi. Med te ukrepe sodi tudi sistematično in brezplačno cepljenje za vse otroke.

Cepljenje je postopek s katerim izzovemo imunost. Cepivo ne more povzročiti bolezni, ampak le spodbudi obrambni sistem organizma, da ta izdelava zaščitna protitelesa proti povzročiteljem nalezljivih bolezni. Namen cepljenja je zaščita posameznika proti določenim nalezljivim boleznim, hkrati pa z zadostno precepljenostjo na nivoju skupnosti (bodisi šole, vrtca, vojske, dijaških domov ali drugih specifičnih, rizičnih populacijskih skupin) dosežemo tudi kolektivno imunost, kar pomeni, da so pred boleznijo zavarovani tudi tisti, ki zaradi posebnih zdravstvenih razlogov ne morejo biti cepljeni. Če cepimo vsaj 90% ciljne skupine, vzpostavimo kolektivno imunost.

Več epidemij nalezljivih bolezni v svetu opozarja na negativne posledice prenizkega deleža cepljenih in prenehanja cepljenja. Skrb vzbuja dejstvo, da je le malo evropskih držav uspelo doseči cilj in cepiti več kot 95% prebivalcev proti ošpicam. Zato je veliko ljudi dovzetnih za okužbo.

V Pomurju je delež cepljenih otrok dovolj visok. V letu 2006 je le ta bila proti davici, tetanusu, oslovskemu kašlju, otroški paralizi in okužbam s Hib 95%, proti ošpicam, mumpsu in rdečkam pa 99%. Ta delež zagotavlja, da je epidemiološka situacija nalezljivih bolezni proti katerimi cepimo ugodna in ne beležimo izbruhov.

Doseganje in vzdrževanje visoke ravni precepljenosti je posledica velike prizadevnosti in strokovnosti medicinskega osebja na primarni ravni. Neutrudno delo otroških in šolskih zdravnikov ter medicinskih sester v posvetovalnicah in pri izvedbi cepljenja je zagotovilo, da bodo naši otroci zdravi in nikoli ne bodo delili izkušnje z svojimi vrstniki iz ostalih evropskih držav.

Strokovnjaki javnega zdravja v Sloveniji ocenjujejo, da delež cepljenih omogoča solidno varnost pred nalezljivimi boleznimi. Vsekakor pa bi ob padcu precepljenosti nastopila velika verjetnost za ponovno pojavljanje in razširjanje nalezljivih bolezni. Zato je potrebno še naprej skrbeti za ozaveščanje prebivalstva glede potrebnosti cepljenja in se prizadevati, da se bodo cepljenja izvajala še širše in pri vseh ogroženih, ciljnih skupinah.

ROMSKA DUŠA IN GLOBALIZACIJA

Magdič Jože, dr.med., psihiater, psihoanalitik

Prepogosto sem se spraševal, ali je strokovno –etično govoriti o neki posebni romski duši. Vsaka posebnost je že izključevanje. Romska duša vsebuje popolnoma vse elemente, kot vsaka druga duša. Primarno se prav v ničemer ne razlikuje od nas. Vsekakor pa je ta primarna, elementarna romska duša v zgodovini človeškega duha imela svojevrstno potovanje. Verjetno iz severne Indije so se začeli premikati med 7- 9 stoletjem. Prvo evropsko sporočilo sega v leto 1100, gre za listino iz samostana na gori Atos. Cigan iz Ljubljane je omenjen leta 1387. Tudi stoletja njihovega poznejšega bivanja v naših krajih, niso zmogla ohranjevati njihovo varianto primarne indijske duše. Stoletja njihovega potovanja so brez dvoma spreminjala njihovo »pradušo«. V korenini je spremenjena njihova arhetipska zgradba. Kljub temu, da se sodobni Romi »držijo skupaj«, pa je nemogoče, da bi si v njihovi psihični globini bili tako homogeni, kot se predstavljajo, ali jih pa mi doživljamo. S tem hočem povedati, da je zgodovinsko travmatiziran njihov primarni, arhetipski ego. Nesigurnost je njihova stalna spremljevalka. Biti nikjer doma, nikjer sprejet, je bil njihov stalni občutek doživljanja realnosti. Romska duša je zgodovinsko-razvojnostno travmatizirana, kolektivno frustrirana. Ne moremo torej govoriti le o navadni frustraciji, ampak o multiplicirani frustraciji, ki se je na nek način hipertrofirala in mutirala v novo psihično vsebino v sklopu že prisotnega kompleksa manjvrednosti, seveda motečo, negativno in s pomembnim vplivom na romsko življenje. Govorim o »zgodovinskem« kompleksu manjvrednosti. Na ta , kar »podedovan kompleks manjvrednosti » se je nacepil še individualen osebnostno-razvojnostni kompleks manjvrednosti, z globokim zavedanjem, da so nekaj drugega, manjvrednega. Romske duše v globalizaciji se torej ne moremo lotevati brez psihologije oslabiljenega jaza . Če bi rekli, da se v globalizaciji povezujejo močni, potem ne moremo govoriti, da so Romi pomemben sestavni del »pozitivnega vidika« globalizacije. Spadajo v tiste skupine, ki ne sodelujejo v smislu ekonomskega jačanja, ampak jih centrifuga odnaša na obrobje. Naj bo vsekakor opozorjeno, da je tudi znotraj Romov prisotna globalizacija.

V psihiatrovi ordinaciji se praviloma oglasijo Romi, ki ne zmorejo prav nobenega zase koristnega nastopanja v globalizaciji. Ekonomsko so na tleh, enako tudi psihično.

Največ jih je depresivnih ali odvisnih od pomirjeval. Nekateri so postali sužnji preprodajalcev pomirjeval, verjetno tudi drugih drog. Namerno morajo obiskovati zdravnike, da pridejo do pomirjeval, ki jih pa potem zelo poceni »kupijo« dilerji.

Globalizacija je za močne bogastvo, za revne pa je globa (kazen) in glodanje njihove že itak oslabiljene socialne, telesne in psihične substance.

Magdič Jože, dr.med., psihiater, psihoanalitik. Prijetne spomine na Rome imam od otroštva.

Predvsem Rominje, ki so obiskovale naš dom, so me kot otroka oboževale, kar še dandanes prija moji duši. Kot zdravnik, predvsem psihiater sem z njimi v stiku vrsto let, ne le doma, ampak tudi v tujini. Sodeloval sem na večih romskih srečanjih v Murski Soboti in na radijskih ter televizijskih oddajah.

PRIMER DOBRE PRAKSE– PRIKAZ PROJEKTA »ROMA«

Marijan Vugrinčič

Boris Cizar, prof

Međimurski savez sportske rekreacije „Sport za sve“- Hrvaška

Projekt ROMA je nastal v partnerstvu strokovnih in nevladnih organizacij čezmejnih regij Slovenije in Hrvaške. Kljub temu, da slovenski partnerji niso dobili projekta, so le ti s samofinanciranjem omogočili izvedbo projekta. Nosilec projekta je bil Međimurski savez sportske rekreacije „Sport za sve“ s partnerji: Međimurska županija, Udruga Roma Bajaša Međimurske županije, Zveza Romov Slovenije, Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Murska Sobota, Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota, Center za zdravje in razvoj. Namen projekta je bil prispevati k približevanju romske kulture in dvigu ozaveščenosti o spoštovanju raznolikosti kultur. Projekt je vključeval sledeče specifične cilje:

1. Povezati pripadnike romske skupnosti treh obmejnih regij preko športnih in kulturnih dogodkov.
2. Prispevati k približevanju romske kulture prebivalstvu obmejnih regij preko skupnih kulturnih dogodkov.
3. Vzpostaviti trajne skupne športne dogodke (»festival romskih športnih iger«) za pripadnike romske skupnosti treh obmejnih regij.
4. Prispevati k večji socialni vključenosti pripadnikov romske skupnosti treh obmejnih regij.
5. Preko promocije gibalnih in športnih aktivnosti spodbujati zdrav življenjski slog med romsko populacijo

Omenjeni cilji so bili doseženi preko številnih aktivnosti kot so: formiranje partnerstva, delovni sestanki in srečanja partnerjev in romske skupnosti, vzpostavitev prvih mednarodnih romskih športnih iger, koncert in razstava v kateri so sodelovali Romi iz čezmejnih regij Slovenije, Hrvaške in Madžarske, obisk Romske skupnosti v Kamencih (primer turistične ponudbe), priprava in tisk knjige (pesmi, likovni izdelki, fotografije), dokumentarni film in medijske aktivnosti.

Projekt je prispeval k približevanju romske kulture širši javnosti, dvigu ozaveščenosti in potrebe po uveljavljanju kulturnih razlik, sodelovanju romskih skupnosti čezmejnih regij, vzpostavitev mednarodnega dogodka, ki bo postal tradicionalen (romske športne igre) ter sodelovanju strokovnih in nevladnih organizacij v čezmejnih regijah. Slednja je osnova za nadaljnje sodelovanje ter pripravo in izvedbo skupnih aktivnosti, projektov in programov.

S projektom ROMA so se učvrstile in izboljšale tradicionalne vezi romskih skupnosti Slovenije, Madžarske in Hrvaške z željo in namenom, da postanejo *mednarodno neformalno združenje*, ki bo *tradicionalno, prepoznavno* in bo obenem *primer medkulturnega čezmejnega sodelovanja*.

Marijan Vugrinčič je tajnik Međimurskega saveza sportske rekreacije „Sport za sve« - Hrvaška. Svojim prizadevnim delom veliko prispeva k uveljavljanju športne rekreacije prebivalstva. Kot vodja projekta ROMA je poskrbel, da so bile izvedene vse aktivnosti. Obenem je dosegel visok nivo zaupanja v romskih skupnostih in pripravljenost romske skupnosti za aktivno vključevanje v tovrstne aktivnosti.